

TELEGRAFUL ROMÂN

Telegraful este Duminec'a și Joi'a, la fie-care două săptămâni cu adăul Foisioarei. — Prenumeratiunea se face în Sabiiu la expeditorii Foisiei, preafara la 3. r. poste cu bani gat'a prin scrisori francate, adresate către expeditorii. Pretulul prenumeratiunei pentru Sabiiu este pre anu 7 fl. v. a. iar pre o jumătate de anu 3 fl. 50. Pen-

Nr. 44.

ANULU XXIV.

Sabiiu 315 Iuniu 1876.

trajelelalte părți ale Transilvaniei și pentru provinciile din Monarhia pre unu anu 8 fl. v. a. o jumătate de anu 4 fl. v. a. Pentru priuc, si tieri streine pre anu 12 1/2 anu 6 fl. Inseratele se platescu pentru întâi'a ora cu 7 cr. sirulu, pentru a două ora cu 5 1/2 cr. si pentru a treia repetire cu 3 1/2 cr. v. a.

Sabiiu 2 Iuniu 1876.

A proroci pãna la ora si minuta ce are sa se intemple in lumea politica e totu asiã de dificil, precum e a spune schimbãrile tempului. Sunt in natura sute si mii de incidente dela cari aterna schimbãrile spre serinu sãu spre plõia, spre ventu sãu spre linisce; sunt si in lumea politica sute si mii de momente si incidente, cari impede ca si inaintãza fazele politice si le schimba, cându din o intaritare mare de spirite spre pace, cându din lini-scea cea mai mare spre eveneminte neprevedute de ori-ce suflare omenesca.

„In decursulu unei septamãni situatiunea s'a schimbatu spre bine preste tãta asteptarea“, dice o fõia vienesa. „Ori in care parte privimu nu intalnimu decâtu intentiuni de pace si semne cari insufla linisce“, continua mai departe aceeași fõia. Optimismulu cuprinsu in aceste dõue frase este acceptabilu si laudabilu, si nu va esiste inima omenesca, carea sa nu aplauzeze expresiunea unei dorintie atãtu de nobile: de a se sustienã pacea intre õmeni.

Inse ran'a Europei de pre peninsul'a balcanica, trecuta, acum mai de unu anu, intr'o inflamatiune acuta, carea la fia-care svecniture se resimte in totu corpulu european, si are si ea apelurile ei. Inim'a omenesca este provocata a face ce-va ca ran'a si, dimpreuna cu acest'a, suferintiele sa se delature odata. Patru sute de ani si mai bine, sunt preste capu de ajunsu, pentru crestini din imperiulu otomanu, cã sa nu mai sufere si de aci inainte jugulu rusinatoriu, care face din õmenii crestini „o turma de pascutu“ in folosulu muhamedaniloru.

Si din considerante de simtiementu Europ'a este datõre sa faca ce-va cã sa inceteze durerile populatiuniloru din imperiulu otomanu.

Diplomati'a, carea se ocupa preã putienu cu simtiemente, are inse si alti motori pentru actiunile ei: interesele staturiloru. Interesele aceste au dreptu basa calculii ratiunei calme sãu reci. Cu tãte aceste, lucrurile, cari se petrecu astadi pre peninsul'a balcanica, nu potu lasã liniscita nici ratiunea calma. Interesele staturiloru sunt astadi legate unele de altele, incãtu, ori ce se intempla in ore care parte a continentulu, se resimte pre continentulu intregu.

Starea cea bolnava a imperiulu otomanu a intratu acum, eata a mai trecut anulu, in stadiulu unei crise, carea se manifestãza in revolte, in ucideri, in pradãri, dear-deri si ce e mai multu in nesiguranti'a tronulu padisiahului din Stambulu.

Astfelu de manifestãri indica apriatu ca starea lucrurilor asiã dupa cum a fostu nu se mai pãte tienã. Fia-care putere dara are datorita sa caute cã interesele ei in cris'a de fatia, sa nu sufere si totu odata sa ajute si celoru mai multi atinsi de crisa, poporulu din imperiulu bolnavu.

Este intrebarea acum ca vindecarea reului se va putã pre calea pãcei?

Diplomati'a, ce e dreptu, este fãrtã activa, ea cauta felu de felu de mijlõce de vindecare, ferindu-se de a intrebuintiã ferulu cã ultima medicina. Cu privire la mijlõcele aceste ea si orgãnele ei este indreptatita a laudã pacea si a o infatisiã ca este asigurata. Esperinti'a inse de vre-o patru-dieci de ani a aratatu ca mijlõ-

cele ei de pãna acum au fostu numai paliative cari au indelungatu bõl'a spre a isbucni cu mai multa putere si cu mai crudele urmãri. Cur'a de pãna acum, cu promisiuni turcesci, cu hat-humaiumuri si alte diplome de ale Portiei, este probabilu ca si de asta data nu va fi in stare nici barem sa mai indelunge bõl'a.

Insurgentii nu dau usioru armele din mãna. Serbiu si Muntenegrenii nu voru mai recede cã in 1862, fãra de unu castigu moralu invederatu si simtitu de crestini din tierile invecinate. Armãrile au costatu multu pre Serbi'a; dupa asigurãrile generalulu Cernaieff la casu de resbelu, aru fi mai cã siguri de victoria si la casu de renuntiare de resbelu Serbi'a este amenintata de o crisa din cele mai teribile in internulu ei.

Serbi'a vorbesce blãndu cu Põrt'a dara nu credemu sa desarmeze. Pentru ca este grea decisiunea cându unu poporu are se alãga intre noroculu armelor si intre o catastrofa sigura, carea pãte fi mai pernicioasa decâtu perderile cele mai mari pre campulu de lupta.

Dara puterile europene a cãroru interese materiale suferu de economi'a cea rea din imperiulu otomanu si vedu ca partea cea mai binecuvantata a Europei jace sub unu blastemu secularu pentru intretinerea multimei de haremuri a altoru placeri sensuale ale cãtoru-va individi: voru mai indelungã suferintie si economia rea pentru detrimentulu lor si alu majoritãtii populatiunei din tienuturile curatu turcesci?

Cine pãte stã bunu, ca unde s'a intemplatu o revolutiune de palatu cu urmãri asiã de grave pentru fostulu sultanu, nu se voru intemplã, mãne poimãne, altele, dẽca nu tocm'a cã cea intemplata, de natura totu asiã de grava.

Aceste tãte suntu cunoscute diplomatiei si de aceea asigurãrile ei de pace paru a fi numai nisce consolatiuni pentru publicu, precãndu ea, diplomati'a, pãte tocm'a si bate capulu, cum se deslege nodulu gordicu sãu cum sa-lu taie, pentru cã sa-si ia odata o grigia de pe capu.

La deslegare sãu taiarea nodulu inse se nascu alte complicatiuni. In prevederea acestor'a urmẽza pregatirile cele colosale in tãte pãrtile, aceste dau ansa la scirile cele multe despre aliantie, la alergãrile curieriloru diplomatici in susu si in josu si la conferintiele cele dese, despre care se scie ca se tienu, dara nu se spune ce se lucra intrnesele. Tãte aceste suntu semne, ca pacea europãna trambitiata cu atãt'a predilectiune, celu putienu, este fãrtã amenintata.

Este posibilu ca pacea sa fia sustienuta, dara e fãrtã verosimilu, ca in tempulu celu mai de aprõpe evenemintele sa ne convinga de contrariulu.

Angli'a armẽza, Russi'a armẽza, alte puteri, cari n'au armatu inca, se pregatescu cãtu de ingraba. Cu buna sãma, ca tãte aceste se intempla, pentru ca „pacea nu va fi turburata.“

Revist'a politica.

O noutate pacinica aduce „Pol. Cor.“ intre cele multe cãte s'au urmatu un'a pre alt'a de vre-o cãte-va septamãni incõce. Este vorb'a de reformarea casei magnatiloru. Administratiunea cea nõua in intielesulu aron-

dãrei nu va fi nõua, dẽca comitii supremi voru fi si mai departe cã atari membri ai casei magnatiloru si voru petrece tempulu celu mai multu in capitale, departe de afacerile oficiulu lor. O reforma dara, celu putienu intru cãtu privesce pre comitii supremi, trebuie sa se faca si in cas'a magnatiloru. Dupa fõi'a citata, la tãmna viitõre ministrulu de interne, va prezentã unu proiectu inaintea dietei, dupa care comitii supremi, cã atari, perdu dreptulu de a fi membri ai casei magnatiloru si in locul lor se voru chiamã din partea corõnei regalisti, precum se chiamau odinõra in diet'a Transilvaniei, pre viẽtia, iãra o parte se voru alege de cas'a deputatiloru, dupa cum se alege membrii senatulu francescu; firescu numai pre unu periodu legislativu. Planulu acest'a inca n'a trecut prin consiliulu ministriloru; preste totu inse cam in form'a acest'a se va prezentã proiectulu de reforma in dieta.

Orizontulu politicu, dẽca putem dã crediamentu sciriloru ce le aducu diurnalele in tempulu din urma, incepe a se insenina (?). Cu deosebire foile oficiõse suntu pline de cele mai bune sperantie: ca incurcaturile europene se voru descurcã fãra de conflicte sãngerõse.

Serbi'a, carea sta gat'a sa deschida sirulu luptelor celoru mari, ne spunu oficiõsele, a primitu admonitiunile cele mai precise, atãtu din Ems si din Vien'a, cãtu si din Londonu si din Parisu, sa nu rischeze unu resbelu, in care va remanã izolata si fãra spriginu de nici o parte. De altmintrea, si insurgentii suntu provocati a sistã ostilitãtile pentru a putã negociã despre dorintieleloru ce se potu implinã, fãra de a se vatamã integritatea Turciei.

Cãtu pentru Serbi'a, o telegrama din Semlinu dela 12 Iuniu n. tramisa la „Hr. Ztg.“ spune, ca consuli Austro-Ungariei, Germaniei, Angliei, Franciei si Italiei din Belgradu au raportatu regimelor lor, ca pre lãnga tãte admonitiunile agentulu diplomaticu rusescu Karzoff de a se parasi Serbi'a de demonstratiunile ei resbelice, generalulu Cernaieff si oficiarii rusi, cari se afla in servitie serbesci, agita continuu pentru inceperea resbelulu contr'a Turciei.

O decisiune, care va chiarificã situatiunea mai ingraba, voru aduce somatiunile Portiei in Belgradu. Mai multe telegrama ne spunu, ca marele veziru a intrebatu la Belgradu, ce scopu au armãrile? Altele mergu mai departe si sustienu, ca Põrt'a pretinde dela serbi sa desarmeze, sa derime intariturile radicate in tempulu din urma, se recunõsca pre sultanulu Murad V, sa traga in Belgradu, in onõrea sultanulu, 101 salve de tunuri si sa platẽsca tributulu cu care este in restantia.

Alte telegrama ne spunu, ca Serbi'a a si respunsu la unele puncte din somatiuni. Asiã se dice ca in privinti'a armãriloru ea se provõca la insurectiunea, carea atinge fruntariile sele si la cercurile cele de feru, intinse giuru impregiurulu tieriei de armate turcesci, si adauge, ca astfeliu stãndu lucrurile, pentru liniscirea poporulu, Serbi'a a fostu necesitata alu armã. Nu are inse nici cea mai mica intentiune ostila cãtra Põrt'a, pentru ca Serbi'a scie, ca puterea ei este in integritatea imperiulu otomanu. Pãna aci respunsulu Serbiei este fãrtã blãndu

si domesticu, dara din cãtuse pãte vedẽ din telegrama, Serbi'a nu face amintire de recunõscerea sultanulu Muradu si de platirea tributulu. Mai departe, ori cum s'aru esplicã responsulu, inarmarea remãne inarmare si Serbi'a, care nu aru avẽ sianse de resbelu, s'aru grabi cu o di mai nainte se desarmeze, pentru ca starea ei economica nu e de asiã, incãtu se faca parade zadarnice, tienendu mai tãta populatiunea ei barbatẽsca sub greutatea armaturei.

Dẽca s'aru parẽ incãtu-va Serbi'a, respective guvernulu ei, in dispuzetiuni de pace, din Muntenegru scirile au alta coloratura. Regimulu de acolo nu voiesce sa scie nimic'a de sultanulu Murad V si este pre aci sa-si chame a casa pre reprezentantele seu din Constantinopole. Din conversatiunea ce avũ principele Nichiti'a cu unu diplomatu italianu se spune, ca principele s'a exprimat, ca resbelulu este neevitabilu, pentru ca se tratẽza de crearea unor staturi slave, cari sa se estinda pãna la confinele Italiei.

Mai pronunciate suntu scirile despre capii insurgentiloru cari se pronuncia hotaritu, ca voru respinge ofertele de pacificare. Si cumca cesti din urma se tienu de cuventu dovedescu telegramele urmãtore, ce le reproducemu dupa „S. d. Tgbltt.“:

Belgradu 11 Iuniu. In 8 Iuniu l. c. batura insurgentii in Corsar'a la Maidanu, Bosni'a de nordu, sub conducerea lui Ghenadia si Baialitia 2300 turci. Turcii perdura 2 tunuri, 26 morti 4 vulnerati; insurgentii avura 14 morti si 30 vulnerati.

Belgradu 11 Iuniu. La Illovatiu, spre nordu dela Priedor, raportara in 9 Iuniu insurgentii o victoria asupr'a turciloru. La Dubiti'a avũ locu o intalnire sãngerõsa cu perderi insemnate de ambe pãrtile. In Brodulu turcescu traseru turcii pre trei insurgenti in tiapa. Satele Osoiti'a, Calenderovetie, Lupeniti'a aprõpe de Derventu fura aprinse si locuitorii macelariti. Insurectiunea s'a latitu pãna la Doboju lãnga Bosn'a.

Alte telegrama spunu ca insurectiunea din Bulgari'a inca e in crescere. O telegrama dela 9 Iuniu spune despre rescularea satelor bulgare Gamer si Ofci'a in apropiarea Sistovului.

Semnele despre precarietatea pãcei inse nu se termina aci.

Din Cetigne se telegrafẽza, ca toti strainii fãra de functiuni suntu provocati a parasi cãtu mai curendu Muntenegru.

Toti marinarii englezi pãna la 35 de ani suntu chiamati in servitiulu marinei de resbelu.

Greci'a si reactivẽza gard'a nationala.

„Temesi lapõk“ spunu, ca prin Temisiõr'a a trecut spre Bucuresci unu curieru alu curtiei din Berlinu cu depesie dela imperatulu germanu pentru Carolu Domnitorulu Romaniei.

La Ems, altii dicu, la Berlinu, se va tienã o nõua conferintia la carea va luã parte si comitele Andrassy.

Telegrama spunu, ca fõi'a semi-oficiale din Vien'a staruiesce pre lãnga aliantia celoru trei puteri: Russi'a, Germani'a si Austro-Ungari'a si ca din Russi'a vine scirea, ca in contr'a aliantiei apusene, anglo-franco-italiene, Russi'a se pregatescu in Caucasu; ca la Cronstadt se inarmẽza flot'a rusẽsca si se chiama sub arme rezervistii.

Scirile despre aliantie inca potu se

fa premature, dara pregatinile chiaru si in Franta unde se cere cu tota graba unu creditu extraordinariu de 260 milioane de franci pentru armata; miscările ce se simtu chiaru si in Spania, atatu in puterea de pre uscatu catu si pre apa, precum si in alte parti, nu lasa pre omul cugetariu sa se lege in placerea unei paci precum se infatisiea de o insemnata parte a pressei oficiale.

O telegrama dela Giurgiu din 12 Iunie tramisa la „Hrm. Ztg.“ spune ca in Rusciuc s'a prinsu unu emisariu rusescu, la care s'au gasitu harthii de natura compromitetore si o suma insemnata de bani, destinata a se impartii intre capii insurgentiloru din Balcanu.

In Constantinopole situatiunea inca e totu turburata. Softele, cari au contribuit forte multu la schimbările cele neastepate pre tronulu osmaniloru sunt puse sub priveghiare strinsa si li se opresce purtarea de arme. Mesura acasta indica ca atmosfera din Constantinopole contine destule materii pentru o exploziune noua. Cine mai scie, deca softalele, cari au facutu minunile din urma, nu voru fi capabile a face in tempulu celu mai de aproape altele, pote pentru alti misterii.

Langa Aradu la serbatorile Rosaliilor.

III.

Fiindca motivulu agitatiei incepute se dice a fi primirea contrapropuneri lui Paguba si respingerea propuneri comisiunei de insotire — alu carei membru a fostu si d. Babesiu, cugetu ca nu este de ajunsu amintirea lor pre scurtu numai — cum se facu in articolulu precedent, ci ca sa-si poata face ori-cine judecata asupra intimplamintelor va fi mai bine sa se publice ambele documente din cuventu in cuventu asi precum se afla ele in protocolulu sinodului.

Deci inainte de a areta cele promise in articolulu precedent lasu se urmeze aci documentele necesarii la lamurirea situatiunei in ordine cronologica.

In protocolulu sedintiei a VII la Nr. 204 cetimu urmatoarele:

„Comisiunea organizatoria prin referintele ei Mircea B. Stanescu propune:

„De-si in reportulu consistoriului plenariu nu s'a datu inviatiune pentru reorganizarea consistoriiloru pe venitoriu in senatele sele scolastice si episcopesci: asessorii integului consistoriu alesi la anul 1870 si **realesi** la 1873 se declara de **realesi** si pre viitoriu lasandu in dispozitia a se alege numai pentru acelea posturi, care in restempulu periodulu ultim prin morte ori abdicare au devenitu in vacantia.“

„La acasta deputatulu Vasiliu Paguba face deputarea contrapropunere:

„Cu privire la punctulu E, din clausula de sanctionare mai inalta a „statutulu organicu“ sa se enuncia: ca sinodulu trece de astadata la alegerea membriloru consistoriali din senatele scolastice si episcopesci pe periodulu de trei ani.“

Apoi in protocolulu sedintiei VIII la Nr. 206 urmatoarele:

„Se ia in desbatere propunerea si contrapropunerea facuta in sedintia premersa sub Nr. 204 referitoriu la alegerea asessoriloru din senatulu episcopescu si scolariu ale ambelor consistorie.

„Sinodulu tienendu in vedere dispusetiunea clausulei de aprobare a statutulu organicu punctulu E, prin votare secreta ceruta si ordinata amesuratu regulamentulu internu cu 28 voturi contra lor 18 decide restaurarea senatulu episcopescu si scolariu dela ambele consistorie, si efortuirea alegerei normata prin §-lu 116

alu statutulu organicu, precum si deplinirea locurilor vacante din senatulu bisericescu o pune la ordinea dilei pre sedintia ce se va tiené mane diminétia la 10 ore.“

In fine in protocolulu sedintiei XII la Nr. 249 urmatoarele:

„In legatura cu alegerea urmata in sedintia de eri la propunerea deputatulu Ioanu P. Desseanu, —

„Sinodulu declara: ca actulu de alegere de sub Nrii 244 si 245 referitoriu la senatulu scolariu si episcopescu a consistoriiloru din Aradu si Oradea mare facuta conformu dispositiuniloru positive din statut. org. nu formeaza nici unu prejudiciu si nu altereaza intru nimic a principiulu pe a caruia temeiu congrasul nostru nationalu bisericescu a remonstratu la guvernulu de tiera in contra modificatiunei unilaterale facute cu ocaziunea sanctiunarei — in statut. org. in privintia duratei de functiune a membriloru alesi in aceste doué senate, — sustienendu si nodulu nostru si pe mai departe cu tota firmitatea acestu gravamenu a bisericeii nostre, si asceptandu inalt a resolutiunea aceluia in sensulu remonstratiunei facute, si in conformitate cu autonomi a nostra bisericeasca.“

Acestea publicate se revenimu la firulu intreruptu.

Domnulu Babesiu rogatu prin deputatiunea conferintei sinodali pentru revocarea abdicerei de mandat, dupa multe imbiete in urma s'a convoiu, ca lucrulu se remana in suspensu pana in diu'a urmatoaria, candu apoi va vedé ce va face.

A sositu si diu'a urmatoaria, a venit si d. Babesiu la sinodu, numai decatu a referatu despre unele lucruri delegationali, si apoi intrebatu prin presidiu de si mai sustiene abdicerea? a respunsu ca da! si cu asta densulu, cu inca doi banatieni Laurentiu Barzu preotu si Constantin Lazaru civilu — ambii din cerculu Birchisiului, cu acea declaratiune cumca in urma cunoscutulu concludu „tota activitatea lor au incetatu in acestadiecesu“ — au parasitu sinodulu.

Din „Albin“ a vedemu apoi cumca d. Babesiu neincrendandu-se in sine, dupa ce a absolvatu dela sine pe deputatiunea membriloru sinodului a consultatu pe somitatile celoru de o opiniune cu densulu si in specie pe dd. Dr. Vasiciu, si Georgiu de Fogarassy, si a telegrafatu si dlui Alexandru de Meconi la Capolnasiu, si toti au incuviintiatu procedura lui si nici unulu nu s'a aflatu, care se considere de posibila remanerea mai departe a lui in acestu sinodu.

Cumca dd. Vasiciu si Fogarassy au incuviintiatu procedura dlui Babesiu mi-o sciu explicá, pentruca pre langa tota stim'a ce pastreza pentru aceste doué persoane onorifice — nu mi potu intipui nici o cestiune si nici o impregiurare, in care dni'a lor aru avé curagiulu a nu incuviintia acea ce aru voi d. Babesiu.

Inse despre d. Alesandru Mocioni ne-amu invetiatu cu totia a nutri alte convictiuni in privintia fortiei si esintiei constitutionalismului in statu si in biserica, — decatu ca sa me incercu a-lu vatemá cu presupunerea cumca elu, fiindu deplinu — si nu unilateralmente prin omu interesatu de cauza — informatu despre cele intimplante — aru fi in stare se incuviintieze fapta dlui Babesiu.

Cu nimicu nu se pote justificá acestu pasu funestu alu dlui Babesiu.

Pentruca sa nu mai poata remané dlui Babesiu in sinulu acelu sinodu,

cu care in cele mai multe casuri a mersu mana in mana in trecutu, cu care au alesu episcopi, au infiintatu institutulu pedagogico-teologicu etc. etc.? — caci mai bine de $\frac{2}{3}$ a deputatiloru sunt totu cei din trecutu. —

Pentruca sa-i deroge acasta numai dnei sele si inca dlui Barzu si Lazaru?

Pentruca majoritatea n'a ascultat de densulu intr'unu casu dupa densulu forte ponderosu, dar' dupa altu — abstragendu dela interesulu personalu a celoru cadiuti — de insemnatate forte dubia?

E bine! dar' numai cu densulu, si numai acum'a s'a intimplatu acasta in sinodulu Aradului?

Va fi in stare dni'a sea se arete dela inceputu pana astadi: cumca in sinodulu Aradului a existatu candu va vr'o persoana care sa se poata lauda cu aceea, ca in toate cestiunile lu conduce si cumca pentru voia ei aru votá si unu lucrulu cu care majoritatea nu aru consimti, fia cea macaru si chiaru episcopulu?

Ba nu! Ci deca pote fi dreptu, va trebui se constateze, cumca sinodulu Aradului si-a pastratu totu de un'a independentia de susu si de jos si de catra acei membrii ai sei cari voru se joce rolu de conducatori, — si asiá este bine.

N'au fostu acolo si nu sunt partide formali, si pana candu nu este partida carea se atace bas'a bisericeii — statutulu organicu — nici nu este trebuintia de partide, ci au fostu **in casuri concrete** majoritati si minoritati formate dupa convictiunile individuali a membriloru, cari inse au fostu forte varie dupa casuri.

A vedutu d. Babesiu pe Episcopulu Ivascovicu lacremandu chiaru dupa enuncierea concludului prin care i s'a reprobatu nerespectarea concludelor sinodali, si totu atunci triumfandu in alte cestiuni.

A vedutu dlui Babesiu pe Episcopulu Romanu revocandu-si propunerea carea a vedutu ca nu intempina placerea sinodului, si totu atunci esprimandui-se multamita din partea tuturor nuancelor din sinodu.

A vedutu pe episcopulu actualu chiaru cadiendu in sinodu cu mai multe propuneri ale sale si totu atunci triumfandu cu altele.

E bine! apoi dora episcopii n'au atatu cuventu de a astepta dela sinodele ce le presiedu si dela bisericea ce o conduc ca sa-i asculte intru acelea ce densii ca cei mai chiamati afla de bine pentru eparchia catu are dni'a sea seu veri-care altu membru alu sinodului?

Si pentru acasta care episcopulu a disolvatu vre-unu sinodu, seu care nu si-a exprimat multamirea cu lucrările sinodului? Nici unulu! Ci toti au fostu mandri ca au unu sinodu atatu de independent si consciu de chiamarea si demnitatea sea.

Dar' sa mergemu mai departe.

Nu se pote nega ca in sinodulu nostru sunt doué persoane, in sine onorabile si active, in sa cuprinse de o ura nedumerita un'a in contra celei-lalte, pe cari atunci le vei poté uní candu vei uní oleulu cu apa, — acestea sunt I. P. Desseanu si M. B. Stanescu ambii advocati.

De cum va propune Stanescu ce va mai totu-deun'a se scola Desseanu si vorbesce contra, ier' deca propune Desseanu ce va totu-deun'a se scola Stanescu si lu combatu.

Ambii buni oratori si desteri intru motivarea pusetiunei luate.

De nenumerate ori a vedutu dlui Babesiu cumca majoritatea fara privire la persoana in un'a si aceea-si sedintia candu a

spriginitu pe unulu candu pe altulu, dupa cum a fostu convinsa in casulu concretu.

In fine sa venimu si mai aproape.

Insusi dlui Babesiu in nenumerate, ba potu dice in cele mai multe casuri a fostu spriginitu de maioritate; dar' au fostu si de acelea casuri ierasi multe candu a remasu in minoritate, si eu potu sa-i aduc aminte de unu casu cu multu mai ponderosu candu a cadutu d-ni'a sea cu propunerea cadu o agitatie si lupta forte esagerata — aduca-si aminte de alegerea episcopulu Romanu.

Apoi preste scurtu tempu totu acela-si sinodu in contielegere cu dni'a sea pe candidatulu cu care cadiuse dela sea la episcopulu a alesu pentru celu mai inaltu postu dupa episcopulu in diecesa — de Vicariu episcopescu la Oradea-mare, si abiá la anulu de episcopulu la Aradu.

Unde-ti trebuie mai eclatante dovedi despre aceea ca sinodulu nostru lucra cu barbatia, cu tactu, cu precegetare, nu se lasa a fi purtatu si influentiatu de nici o autoritate si nu este resbunatoriu.

A suferitu deci dlui Babesiu in sinodulu nostru dupa meritu si impregiurari si mai grele caderi decatu acasta; ce e dreptu si atunci s'a superatu adencu, a si amenintiatu de multe ori ca nu va mai veni la noi, in sa totu de nu l'a rapitu foculu intratata ca de asta data.

Fost'au casuri, candu cadiendu cate cu vr'o propunere a poftitu ca propunerea lui cadiuta sa vina la protocolu, pentruca elu este convinsu „cumca viitoriulu lui va dá dreptu fatia de maioritate sinodulu.“ Si majoritatea a fostu atatu de loiala in privintia lui incatu in contra regulamentulu afaceriloru interne i-a implinitu voia, protocoalele sinodelor trecute sunt pline de astfelu de propuneri cadiute de ale domnului Babesiu.

Se pote ca viitoriulu sa-lu si justifice pentru acasta vanitate; inse pentru tienuta de acum'a a dnei sale, candu se redica pestesinodu si pentruca remane in minoritate nu numai ca s'a depune mandatulu, ci inca se afie dreptatitu a improscá in sinodu intr'unu modu ne mai pomenitu intre omeni culti — si agitá in contra integritatiei bisericeii, fia dni'a lui convinsu cumca fia-care omu de bine in prezentu si in viitorulu va condemna.

Unu fostu membru alu congresulu din 1868.

Intregire.

Publicamu ca intregire a cor. din nrulu trecutu urmatoarele cuventari in a caroru posesiune amu ajunsu mai tardiu, cuventari care s'au rostitu cu ocaziunea intimpinarei Escel. Sele Archiepiscopulu si Metropolitulu nostru Mironu Romanulu la Brasiovu.

Dlu directoru alu scoliloru centrale rom. gr. or. din Brasiovu Dr. I. Mesiot a bineventa (la Ghimbavu) pre Escel. Sea in numele crestiniiloru nostri din acelu tienutu in urmatorulu modu:

Escelentia! Inaltu Preasantite Parinte Archiepiscope si Metropolit!

Romani din cetatea si districtulu Brasiovulu suntu fericiti, ca li se implinesce astadi dorintia de a putea vedea in mijloculu lor pe Escelentia Vostra. Ei suntu plini de bucuria, caci li se ofere astadi de multu asteptata ocaziune, de a bineventa Inaltu persoana a Escelentiei Voastre, pe care pronia ddieiesca, vointia natiunei*) si

*) Pentru de a preveni ore-care susceptibilitati, indigitamu la relativitatea, cu care facu omeni usu de termini ca cei de susu.

Red.

grati'a Monarchului V'a chiamatu pe scaunulu metropolitanu, V'a chiamatu la postulu celu mai insemnatu, celu mai importantu pentru românii gr. or. din Ungari'a si Transilvani'a.

Restaurandu-se vechi'a noastră metropolia prin staruintele fericitului si neuitatului Marele Andreiu românii gr. or. de sub corón'a St. Stefanu capetara in persón'a Metropolitului lor unu capu bisericescu-natiunalu, care sa concentreze si sa conduca tóte niintiele noastre, care tientesca la cultur'a morala si intelectuala si la prosperarea materiala a poporului român din provinci'a metropolitana. — In persón'a Metropolitului nostru avem o sperantia mai multu, ca se va realisa dorint'a poetului: „Uniti-ve in cugetu, uniti-ve 'n simtiri.“

Pentru cá sa prospereze intre-gulu este in sa neaperatu de lipsa, cá fia-care parte sa infloresca; pentrucá intrég'a noastră provincia metropolitana sa-si ajunga scopulu, pentru care este creata, trebue cá singuratecele diecese sa se radice prin institutiunile lor la acelu gradu de bunastare morala, intelectuala si materiala, care-lu pretindu impregiurările si spiritulu tempului.

Speranti'a cea mai mare pentru prosperarea archidiecesei noastre o punem cu incredere in parintesc'a ingrigire si intiepciune a Escelentiei Vóstre.

Tari prin credintia, luminati prin instructiune si progresandu pe terenulu materialu, vomu puté privi cu sperantia si cu incredere in fiitoriu.

Românii acestui ténutu, cari si in timpurile cele mai viforose au statu neclantiti cá stâncile din Carpati in credint'a lor stramosiesca vinu deci cu incredere fiiesca a Ve intempina si descoperindu-Ve simtiementele lor cele mai sincere de supunere si devotamentu Ve uréza din adenculu sufletulu tária si viétia indelungata, cá sa puteti conduce nai'a bisericeii noastre spre inffiorarea bisericeii, fericirea natiunei si gloriificarea numelui Escelentiei Vóstre. Sa traiésca Escelenti'a Sea Parintele nostru Archiepiscopu si Metropolitu Mironu Romanulu!!

Dlu comerciante si cetatianu alu Brasiovulu Diamandi M a n o l e bine-ventà (la conductulu de tortie) in numele românilor din Brasiovu in urmatoriulu modu:

Escelenti'a Vóstra! Inaltu prea sf. Arch. si Metropolit!

Românii brasioveni 'si implinescu prin presentia lor aci antai'a lor datoria depunendu inaintea Esc. Tale omagieile lor cele mai respectose si asigurarea devotamentului lor. —

Escelentia! Timpuri critice au trecut presté neamulu românesc, dar' românii brasioveni tari cá stâncile acestor frumosi carpati, au remasu neclintiti aparandu-si religiunea stramosiesca, limb'a, si datinile lor. —

Escelentia! Tari in acést'a credintia stramosiesca s'a formatu la românii brasioveni o traditiune, aceea, de a venerá pe capii lor bisericesci, cáci ei privescu in capii lor bisericesci pe acea persóna inalta, care sa le fie radiemulu religiunei stramosiesci, care sa le fie scutu nationalitatiei române, si care sa le fie inainte mergatoriulu si promotorulu culturei neamului românesc. —

Escelentia! Dumnedieu si vointi'a nationala te-au chieamatu pe Esc. Ta la scaunulu de Metropolitu alu românilor din Transilvani'a si Ungari'a in tempulu de fatia o sarcina pe cátu de grea pe atát'a de sublima, cáci pe póte fi mai greu de cátu a pastoru milión de suflete, dar' iéra-si pe póte fi pe acestu pamentu mai sublimu de cátu ca Esc. Ta este parintele sufletescu a 2 milión de români. —

Ce póte fi mai sublimu de cátu cá Esc. Ta cá parinte sufletescu esti chieamatu se lucrú pentru inaintarea

si progresulu tuturor fiiloru sufletesci ai Esc. Tale. —

Ce póte fi mai sublimu decátu cându capitanulu tocmai in ór'a de pericolu pe tempestati si furtuna 'si conduce totusi bastimentulu seu la limanulu doritu. —

Escelentia! Din adenculu inimiloru noastre 'Ti dorimu viétia indelungata si aci sub cerulu liberu rogámu pe Dumnedieu parintiloru nostri se-ti ajute Esc. Tale a conduce Nai'a natiunei române din Transilvani'a si Ungari'a la limanulu ei doritu.

Se traiesti Escelentia.

Diet'a Ungarici.

In siedinti'a casei dela 7 Iuniu s'a continuatu desbaterea speciale asupra arondarei.

Discussiunea incepe la punctu 10 a § 1: Comitatu Albei inferioare. Acést'a se compune din: a) comitatu Albei inferioare eschidiendu valea riului Ariesiu care se va dá comitatului impreunatu Turd'a-Ariesiu, mai departe cele doué pârti situate intre marginile fondului regiu, precum si comunele Magulu si Sacelulu; b) Alb'a-Iuli'a; c) Abrudu; d) Ogn'a. Loculu pretorialu: Aiudulu.

C. Kóncey si S. Borlea facu amendamente relativu la pârtilé ce se acludu comitatului numitu. (Propunerea deputatului Borlea se póte vedé in discursulu seu din 7 Iuniu, publicatu la altu locu.)

Des. Szilágyi dupa ce intr'unu discursu scurtu relevá tóte motivele ce pledéza pentru sustinerea Albei Iuli'a cá locu centralu alu comitatului, face emendamentulu, cá scaunulu comitatului sa fia Alb'a-Iuli'a — iér' nu Aiudulu, cum dispune proiectulu.

Dupa o scurta replica a ministrului presidentu Tisza si dupa unele observatiuni din partea deputatiloru bar. St. Kemény (pentru Aiudu), Sg. Helfy (pentru Aiudu) si Sam. Felszeghy pentru Aiudu se pune punctulu 10 la votu si se primesce aprópe cu unanimitate nemodificatu.

Urméza punctu 11 a § 1: Comitatu Unedórei, care se compune din: a) comitatu Hunedórei; b) scaunulu Orestiei impreuna cu cetatea Orestia; c) cerculu prefectoralu alu Baiei de Crisiu si Zarandului si unele comune din Halmagiulu mare; d) Vaid'a-Huniadu; e) Hatiegu. Loculu pretorialu: Dev'a. Cea-lalta parte intrecatóre a comitatului Zarandu se dá comitatului Aradu.

Relativu la comitatu Unedórei se facura unu siru de emendamente, cari dupa o lunga discussiune se respingú. Se primesce punctulu 11 „Comitatu Unedórei“ nemodificatu conformu testului comisiunii administrative.

Punctu 12 Comitatu Ternavei mari se primesce in compunerea cunoscuta fára nici o observatiune.

Punctu 13 Comitatu Fa'garasiulu dupa o discussiune scurta se primesce nemodificatu, de asemenea pct. 14 „Comitatu Sabiului“. Comitatu Sabiului se compune din: a) scaunulu Sibiului in intinderea sea de acum, intielegându-se si cetatea Sibiulu; b) Scaunulu si cetatea Sasu-Sebesiu; c) scaunulu Mercurei; d) scaunulu Nocrichiului esimându partea ce se va dá comitatului Ternavei mari; e) acele doué pârtilé din comitatu Albei inferioare, cari suntú inclavate in fondulu regiu, precum si comunele Magu si Sacelu; f) acea parte a comitatului Albei superioare, care e situata intre scaunulu Sibiului si Nocrichiului. Loculu pretorialu: Sibiulu.

Punctu 15 suna: „Comitatu Treiscaunelor“, care se compune din: a) Treiscaune; b) Cele doué pârtilé situate intre Treiscaune si districtulu Brasiovulu si partea situata intre Treiscaune si scaunulu Cicului

a comitatului Albei superioare; c) Sz. St. Georg, Kezdi-Vasiarheiu, Ilyefalva si Breticu. Loculu pretorialu: Szepsi Sct. Georgiu.

La punctulu acést'a deputatulu Ios. Künle propune impreunarea Brasiovulu cu Treiscaunele lasandu-se Brasiovulu — cetate libera independenta. Din argumentele, cu cari deputatulu Künle a pledatu pentru acést'a propunere, amintimu numai motivulu, ca Treiscaunele si comitatu Brasiovulu suntú comitate lángha fruntariile Romaniei si aru fi de doritu si din punctu de vedere alu statului, cá la fruntarie sa se formeze in tóta privintia comitate tari si cu putere de viétia.

Sr. Wächter aperându proiectulu guvernului releva, ca Brasiovulu e o cetate vitale, are o inteligentia mai superioara si districtulu Brasiovulu e intre tóte comitatele uniculu, care acopere erogatele sale cu unu aruncu de 6 procente. Cându e vorb'a sa se impreune comitatele Treiscaune si Brasiovulu, atunci dreptatea cere, cá Treiscaunele cari nu potú trai din bugetulu propriu sa se incorporeze la acelu comitatu, care se sustiene de sine, cere acést'a cu atátu mai vertosu cu cátu Brasiovulu nu numai ca are o industrie desvoltata si unu tribunalu, ci are in Transilvani'a si celu mai mare numeru de suflete.

Ministrulu presidentu C. Tisza nu póte sa accepteze propunerea facuta de Künle, pentrucá e datorint'a legislativei sa purcéda din punctu de vedere alu dreptatii si acestu principiu nu trebue ignoratu chiaru de amu avé cele mai nobile sentieminte. Nu e justificabilu a cere dela acelu comitatu (Brasiovu), care póte purtá spele administratiunei sale, cá sa se impreune cu altu comitatu (Treiscaune) si sa i se urce contribuirea la cuot'a administratiunei dela 6—8%, pentru a face pe acestu comitatu cu vitalitate. Impreunarea Treiscaunelor cu Brasiovulu nu se póte iustificá nici prin motive politice, nici prin alte argumente. Déca unii dicu, ca poporatiunea din tier'a Bersei celu putienu in parte n'are patriotismulu recerutu, acést'a nu pledéza pentru impreunare; deci recomanda testulu din proiectu.

Contele F. Nemes vorbesce din punctu de vedere alu unei politice corespundietóre, alu unei administratiuni eftine si omogene. Cine considera positiunea geografica a ténutului numitu va aflá ca acést'a e unu ténutu situatu la fruntariile Romaniei, impreunatu de munti si fórté roditoriu cum numai e altulu in tíera. Ecuitalitatea cere cá acestu ténutu sa remana compactu si déca totusi se sparge unu ténutu care e impreunatu dela natura in modu arteficiosu, acést'a procedere se va puté justificá numai prin faptele violente ale unui evu barbaru, cari stau in contrastu cu desvoltarea culturale. Domnulu Wächter insusi a disu, ca amicii cei mai buni ai sasiloru suntú acei'a, cari voru voi sa estermine ur'a ce s'a nascutu intre sasi contra magiariloru. Delaturarea acestei uri reclama dara impreunarea acestor doué comitate, o reclama si punctulu de vedere financiaru, cáci altmintrea aru trebú sa se impuna cetatieniloru din Treiscaune o contributiune mare; dreptu aceea recomanda propunerea lui Künle.

L. Csernatony combate ratiunile produse pentru impreunare. Relativu la relatiunile nationalitatiloru observa, ca secuii si sasii nu au avutu si nu au simpathii unii cátra altii; nici oratorulu n'are simpathii cátra sasi. Intre sasi se afla fórté multi ómeni buni, dara si fórté multi rei si nenorocirea pentru sasi consista intr'aceea, ca in tempulu mai nou totu déun'a ómenii cei rei intre sasi au condusu pe cei buni contra patriei. Aceste inse suntú fapte de ale trecutulu si delaturandu-se positiunea privilegiata a sasiloru pe viitoru va fi

mai bine. Dealtmintrea cestiunea nationalitatiei la sasi n'are insemnatatea ce i se atribue. Sasii suntú numai o máná de ómeni pe o insula impresorata de marea popórelor, magiaru, secuescu si român, ei deci nu suntú periculosi nici pentru Transilvani'a nici pentru Ungari'a, chiaru nici la casulu, cându densii aru dobandí o positiune esceptionale. In fine primesce testulu din proiectu.

Fiindu tempulu inaintatu desbaterea se curma si siedinti'a se inchide.

Propunerea

deputatulu S. Borlea facuta in siedinti'a casei reprezentantiloru dela 7 Iuniu, cu privire la sustinerea comitatului Zarandu.

Onorabile Camera! Dupa ce se sustiene ca proiectulu de lege de sub intrebare intentiunéza o administratiune mai eftina, mai buna si mai iute, de-si eu vedu in densulu numai scopulu de a asupri pe nationalitatile ne-magiare, totusi chiaru contr'a convictiunei mele me vedu silitu a crede ceea ce sustiene si intaresce guvernulu si majoritatea sea. Dar' déca se intentiunéza o administratiune mai eftina, mai buna si mai iute: atunci diu ca cottulu Zarandu nu trebue desfacutu. Vi marturisescu, dloru, ca dlu dep. antevorbitoriu Kóncey, care dice ca cunósce impregiurările din acele pârtilé, sa faca propunere in acestu intielesu, si nici prin minte nu mi-a trecutú ca va propuné cá o parte a Zarandului sa se incorporeze la Alb'a inferioara, cáci a avé curagiu a propune asiá ce-va, este tocmai atát'a cátu a propune, ca Zarandulu sa se incorporeze chiaru la comitatu Haiduciloru cu resiedinti'a in Dobritienú! Dealtmintrea credú ca si dlu dep. Kóncey nici n'a facutu seriosu aceea propunere, ori dóra o face numai cá sa arete ca d-sea scie, séu mai bine ca nu scie cáti români si cáti magiari suntú in cottulu Hunedórei.

On. Camera! Voiu sa facu si eu o propunere cu privire la Zarandu, dar' nu din punctu de vedere natiunale, dupa cum face antevorbitoriulu meu; eu o facu deci numai cu respectu la o administratiune mai eftina, mai buna si mai iute.

Poporatiunea ori-cárei pârtilé din Zarandu aru trebú se mérga pâna la Aiudu dupa propunerea dlui Kóncey, considerandu impedecamintele naturali, drumurile cele rele si neumblate de printre munti, multele valcele si parie ce totu esunda, aru trebú se faca caletoria de celu putienu patru dile pentru a-si ispravi acolo trebile. Poporulu aru face ce aru face, mergendu pre jos, de-si cu multe si mari greutáti; dar apoi impiegatii interni, mai alesu iérn'a n'aru puté de feliu sa mérga prin acele comunitáti, cáci iérn'a presté totu nici nu poti umblá cu trasur'a pre acele drumuri, si si calare numai anevoia (O voce: „Mérga pre catári.“) Bine bine; dar pe la noi nu-su de acele animale. De altmintrea greutátile in acestu respectu s'au aretatu si doveditu din destulu in reprezentatiunea ce inaintá universitatea cottului Zarandu la 17 Maiu a. c. sub nr. 592 atátu cátra guvernulu, cátu si cátra dieta; de aceea nu mai umblu sa-mi motivezu propunerea in acestu respectu, ci simplamente me provocu la aceea reprezentatiune. Ast'a o facu cu atátu mai vertosu cu cátu ca propunerea mea se motivéza ea insasi de sine si trebue sa recunósca toti cei ce cunoscú referintiele locali si nu-su neamici ai dreptátiei, cumca ea este indreptatita.

Propunerea mea este urmatórea:

In proiectulu de sub intrebare, sectiunea (I § 1) dupa punctulu 9 sa se puna:

10. Comitatu Zarandu, care se forméza:

a) din teritoriulu de astadi a cottului Zarandu;

b) din toate acele comunități din cottulu Unedór'a, cari începându dela comunitatea Siomusiulu muresianu sunt în vecinătatea Zarandului, pre malulu dreptu alu Muresiului;

c) din comunitatea Campeni si pregiurimea acestei din cottulu Albei inferioare, adeca din tienutulu ce jace între Crisiu si Ariessiu.

Resiedinti'a acestui comitatu sa fia: Bai'a de Crisiu.

Vi atragu, dloru atentiunea asupr'a acestei propuneri îndreptatite, si apelandu la sentiulu de dreptate alu d-vóstra, ve rogu sa o primiti."

Discursulu

deputatul dietalu Sigismundu Borlea rostitu la desbaterea gensemule asupr'a noiei arondai de comitate, in siedinti'a camerei representative dela 30/5 n. a. c.

Onorabile Camera! Eu affu ca presente proiectu de lege, numitu reforma, este tocmai asiá cá si toate celelalte legi ce se votara pâna aci în camera, cari toate fura reforme seu celu putienu asiá erau botesate. Si acest'a cuprinde adeca doue lucruri: urcare de dare seu mai bine dare noua, si scopuri de magiarisare silnica a nationalitatiloru.

E dreptu ca dlu presiedinte alu consiliului ministeriale nega ieri cumca in acestu proiectu se cuprinde urcare de dare seu dare noue, ba încă dise unu d-nu deputatu, ca deca se cuprinde in proiectulu de fatia dare noue, pentru ce nu arata unde se cuprinde aceea, pentru ce nu face adeca sa sera iepurele din tufisiu, căci si asiá din acea parte, adeca din partea opusetiunii din stâng'a, totu-deun'a se încercă a scociori din tufisiu iepuri in ca atunci, cându nu-su de unde. Ve rogu de iertare, dloru, apoi ca totu insulu scie ca domestec'a este dare noue, si asiá nu-i de lipsa sa mai scociorești iepurele de prin tufisiu, căci urechiatulu nu-i ascunsu acolo, ci sta in mediloculu drumului si 'lu pôte vedé totu omulu cu ochi si cu minte sanatosă; (ilaritate in stâng'a;) apoi cumca opusetiunea din stâng'a s'a indatenatu sa scociureșca iepurele de prin tufisie: ast'a credu ca dovedesce istetimea ei. Dara dlu presied. alu consiliului ministeriale mai adause, ca opusetiunea din stâng'a face sa sera iepurile si de unde nu-i. Eu marturisescu ca asiá ce-va n'amu mai auditu, adeca cá sa poti face sa sera iepuri si de unde nusu; pôte ca dlu Tisza, cá deputatu dela Dobritien, va fi potutu vedé pe puste Dobreniului si de acelea. Fatia de acest'a inse eu amu vediutu, si credu ca si dlu min. presied. si altii inca au vediutu atare nefericitu de fluerasiu nantancu, („egygyű szerencsétlen flottás.") care alérga crucisiu curmedisiu câte printr'unu tienutu pe unde intr' adeveru sunt iepuri, dara totusi nu-i scé face sa sera din tufisiu. Apoi sunt guri rele ce dicu ca atare nenorocire ajunse de curendu, cu ocaziunea negotiatiuniloru dela Vien'a, si pe unu uriesiu piticotu. („törpe óriás.")

De ce nu primescu proiectulu de sub întrebare cá base la desbaterea speciale: ast'a nu dorescu s'o motivediu. Dara cá sa nu fiu reu întielesu, voiu sa ve spunu, ca de ce nu dorescu sa motivediu ast'a.

Mai întâiu de aceea, căci si asiá n'asi avé nici unu folosu, de ore-ce in urm'a unei esperintie de ani îndelungati dieu ca m'amu convinsu despre aceea, ca deca a otaritu odata partit'a guvernamentale cea impupotiata cu titulu de „liberale," cá sa primésca vr'unu proiectu, apoi acel'a e si primitu si in camera, si asiá toate motivele si argumentele sunt indesiertu, acelea nici nu se mai iau in consideratiune in camera. Iéra a dou'a de aceea, căci condeputatulu C. Gurbanu

a aretatu si motivatu din destulu, ca de ce nu putem noi primí acestu proiectu de base la desbaterea speciale, si eu, mai alesu între impregiurările de astadi, la asta ocaziune nu voiescu sa dicu nici atât'a câtu dise d-sea. Apoi a trei'a — si pe ast'a punu mai multu pondu — de aceea nu voiu sa-mi motivezu in speciale votulu ce dau, pentruca m'amu convinsu, ca de câte ori noi deputatii natiionali aretarem aici adeverat'a stare a lucrului si din intemplanse pusetiunea guvernului se c'amu clatiná, totu de atâte ori dlu presied. alu consiliului ministeriale ne atacă cu frase góle si cu sofisme, iér' membrii onorabilei camere totu mereu 'lu aplausera, si astfelu pusetiunea cea clatinatória a guvernului prin noi se mai intaresce pre câtu-va tempu; (ilaritate;) sciindu in sa eu, ca pusetiunea guvernului astadi se clatina mai multu decátu ori cându, eu celu putienu nu voiu deci sa-i dau ocaziune sa-si intarésca pusetiunea, căci dieu dela noi ast'a n'o merita, (ilaritate), cu atât mai vertosu căci amu esperiatu, ca de-si dlu min. presied. fatia de dnii din Vien'a se indatină a fi de totului totu supusu, totusi fatia de noi e fôrte ingamfatu si trufasiu, ceea ce dieu ca nu-i mare vitegia, deóre-ce noi abiá suntemu trei-patru, si apoi fatia de asiá putieni nu se poftesce asiá mare curagiu si de aici nici nu se platesce a se folosí cu purtare sea fatia de noi.

In urm'a acestor'a mai voiu sa facu inca unele observări la cele ce dise dlu dep. Bánhidý in vorbire sea de ieri. Dlu bar. Béla Bánhidý accentuá adeca, ca de sa va primí proiectulu de sub întrebare asiá dupa cum se presentă in camera: atunci pâna sa se reguleze comitatele astfelu, voru trece mai multi ani. Dlu presied. a consiliului ministeriale nega ast'a; eu inse tienu de advertau ceea ce dise dlu Bánhidý, numai mai adaugu ca la noi asiá-i sistem'a. Eata si esemplu. Organizarea judecatorésca se începú la 1869; de atunci totu curge si nu-i incheiata: in Iuliu anulu trecut s'au cassatu 23 de tribunale si judii fura aruncati dintr'unu locu in altulu, iér' acum de curendu se cassara iérasi 24 de tribunale si personalulu dela acelea fu isbitu dintr'o parte a tiei in ceea-lalta. Si apoi inca nici cu ast'a nu s'a gatu organizarea. Celu putienu ast'a se vede din responsulu ce dede dlu min. presied. la întrebarea ce i se puse in comisiunea administrativa, ca adeca de ce nu stramuta tribunalulu din Alb'a-Iuli'a in Aiudu. Atunci respunse adeca dlu min. presied. ca ast'a se pôte face dupa doi ani de dile, deóre-ce acesti ani sunt totu ani de proba. Va sa dica: numai preste doi ani de dile va fi incheiata organizarea judecatorésca, in sa cine scie de va fi si atunci.

Firesce ca acest'a 'si are si o parte buna: pâna atunci mân'a guvernului va fi totu in chic'a comitatelor, a districtelor, si a urbilor. Apoi prin ast'a se mai facu servitie bune si unoru deputati, căci cei ce nu vréu ori nu potu sa se tiena de programe, se scusa naintea alegatoriloru cu aceea, ca numai asiá potu sa li tiena tribunalele ori comitatele, de le au, iér' de nu le au, numai asiá potu sa li castige; iér' nauci sunt destui sa li créda aceste vorbe. (Ilartate in stâng'a.) Da, eu credu, ca ast'a-i spre binele si in folosulu guvernului; dara nu credu dieu sa fie spre binele si in folosulu poporului si a tiei.

In fine, fâra a mai motivá pre largu, dechiaru in scurtu, ca proiectu de sub întrebare, carele cuprinde in sine dare noue si asiá apesarea si stórcerea si mai tare a poporului, si apoi intentiunea si la magiarisarea cu sil'a a nationalitatiloru nemagiare

eu nu-lu primescu de base la desbaterea speciale.

Mórtea Sultanului Abdul Aziz.

Nóespradiecte medici, se dicea in telegram'a carea anunciá mórtea sultanului, constátéa sinuciderea. De atunci încóce s'au mai publicatu multe date despre tragiculu sfersitu alu padisiahului musulmaniloru din cari se vede totu mai bine ca cei nóespradiecte medici, asiá dicénu nu constátéa nimic'a. Protocólele seu estrasele ce se publica nu constátéa, decátu ca medicii, cari 'si dau parerea, l'au aflatu mortu si ca au aflatu rani la bratie, sange josu pre parchete si pre sofa si nisce fôrfece ascutite lângu loculu unde s'a gasitu cadavrutu sultanulu. O telegram'a din Constantinople la „Deutsche Ztg." publica unele detaiuri din tempulu celu din urma alu sultanului si reversa óre-care lumina asupr'a acestei tragedie intunecóse. „Abdul Aziz, dice telegram'a, fu transportatu vineri — unii afirma la cererea propria — cu nai'a la Tsheragan. La desbarcare voiá sa se preumbe pre queu (in marginea mârei), dara oficerii cari lu acompaniau lu oprira. Atunci a scosu unu revolveru, dara soldatii se aruncara de toate partile asupr'a lui, i smancira arm'a din mâna si lu despoiera de sabi'a si cutitulu ce-lu avé la sine. Dupa intemplanse acest'a deveni cându furibundu, cându intr'unu indiferentismu pâna la nesimtire; câte odata chiamá soldatii la arme contra inimiciloru sei. Cătra fiulu seu Iussuf a disu: „De patru ani esti comandantu alu gardei si n'amu nici unu unicu credinciosu." — Nóptea spre duminica strigá neincetatu din gradina si din feresti sa vina marin'a; dela creatiunea sea de predilectiune asteptá elu ajutoriu pâna in momentele din urma. — Pre la ór'a a 8-a diminéti'a se dice ca a adurmitu. Pre la ór'a a 10-a, se dice, ca a cerutu dela mama sea fôrfece sa-si „taie unghiile si sa-si tunda barb'a" (!); dupa acest'a s'a incuiatu. Sultan'a Valid'a, ingrigiata a spartu usi'a, afla inse pre sultanu fâra de graiu si in resufletele cele din urma. Muierile audiendu strigatulu, ca sultanulu este omoritu, au spartu ferestrele, au ruptu gratarele, de unde faim'a, ca sultanulu s'a aruncatu in mare. Muierile se aruncara la picioarele soldatiloru si se rugau sa nu le omóre si pre densele.

„Seraskierulu (ministru de resbelu) a venitu indata si cătra 11 óre a chiamatu pre apotecariulu (farmecistulu) Delabrussi si medicii, inse deocamdata numai medici levantini. Abiá pre la 1 óra incunoscintiá si pre ambasade despre cele intemplete. Dr. Sotto, mediculu dela ambasada austriaca, fu invitatu deadreptulu dela palatu sa vina; elu a sositu in Theheragan cam pre la 1 1/2 óra dupa média di. Acolo a aflatu numai medici levantini, pre Dixon dela ambasada engleza, de altmintrea nascutu levantinu, pre Dr. Marroin mediculu ambasadei franceze.

„Pre la 3 óre dupa média-di fura introdusi medicii intro camera de vighiatori intr'unu chiiocu de lângu unu palatu. Aci jacea cadavrutu pe o madratia, imbracatu intr'unu halatu largu. Dr. Sotto n'a aflatu la grumadi nici unu semnu de strangulare. Ranele dela mâni le a cercetatu cu asiá de mare acuratiá încátu s'a umplutu de sangele sultanului si s'a convinsu ca ranele s'au facutu cu fôrfecele. Fati'a cadavrutu erá cá cér'a si evacuata de sange; ceea-lalta parte a trupului a remasu acoperita si nu s'a cercetat de locu.

„Medicii fura condusi din camera printr'o spartura a zidului curtiei in partea din apoi a chiosculu celui fôrte lipsitu de curatienia, in etagiulu superioru. Aci li aretara o incapere spaciósa cu feresti in trei laturi spre

mare si in care duce numai o usia din paretele alu patrulca. Aci nu erá alta mobila decátu o sofa asiadiata intr'unu unghiu, cu capulu cătra mare. Mediciloru li s'a spusu ca sultanulu se teme de focu si din caus'a acest'a n'a suferitu nici o mobila in incapere. Pre sofa erá o balta mare de sange, totu asiá pre parchetu si, giuru impregiuru si alte pete de sange. Toate aceste nu infatisiau nimic'a suspectu si nu vadiaru de vre-o lupta. Dr. Sotto dechiara ca, considerandu repetitele casuri de furia, de cari a patimitu sultanulu, sinuciderea pôte fi verosimila. La întrebarea, ca óre nu s'aru fi potutu produce paralisia de resistintia prin chloroformare seu prin aplicarea vre-unui opiatu, a dechiaratu Dr. Sotto, ca dupa restempu de cinci óre chloroformarea nu se mai pôte constată si despre o sectiune, conformu legei mhamedane, nu pôte fi vorb'a. Possibilu este asiá dara, ca sultanulu fu adormitu si tienutu in somnu si cu modulu acest'a i s'a taiatu vinele.

„Alti medici dechiara ca pre calea anatomica este neesplacabile cum unu sinucidietoriu sa-si póta taiá dela o mâna cu fôrfecele vinele cubitale si dupa acest'a sa se mai póta rani asiá de tare."

Dupa enaratiunea acest'a continua telegram'a:

„Pâna cându se visitá cadavrutu fu chiamatu englesulu Millinger, mediculu sultanului mare. Acest'a devenise furibundu. Mediculu i-a datu o medicina recoritóre. Scirea de eri ca sultan'a mama s'a sinucisu se deminte astadi. Incercarea de a inveniná pre Iussuff s'a paralisatu.

„Luni'a cea mai de aprópe va avé ceremoni'a solemnă a încingerei (sultanulu Murad V) cu sabi'a profetului in mosie'a Eyub, pre loculu, unde se incoronau imperatii bizantini. Ceremoni'a se va face de cătra Sieichulu dela Koniah, in a cărui familia este functiunea acest'a ereditaria.

„Multe Softale cumpara pentru diu'a acest'a provisiuni de pulbere de pusca. In cursu sunt multe vorbe, dupa care e de temutu, ca pulberea de pusca nu va fi de prisosu."

Varietăti.

* Indata dupa terminarea siedintieloru dietali, se dice, ca ministrulu de aper. tiei, B. Szende, va întreprinde o caletoria oficiala in Transilvani'a.

(†) Ministrulu comunu de finantie, Holzgethán, a muritu mórte grabnica.

* Imperatulu rusescu Alessandru II se întórce in 19—21 l. c. la Petersburgu, spre a primí pre principele de corónă alu Italiei, Umberto cu socii'a sea. In onórea loru voru fi festivitati mari militare. Principele si socii'a sea Margaret'a va cercetá, afara de capital'a Rusiei, Moscova si Nisnei Nowgorodulu.

Burs'a de Vien'a.

Din 2/10 Iuniu 1876.

Metalicele 5%	66 50
Imprumutulu nationalu 5% (argintu)	69 35
Imprumutulu de statulu din 1860...	109 80
Actiuni de banca	839 —
Actiuni de creditu	146 —
Obligatiuni de desdaunare Unguresci	75 —
" " Temisiorene	73 25
" " Ardelenesci	73 75
" " Croato-slavone	84 75
Argintu	103 15
Galbinu	5 75
Napoleonu d'auru (poli)	9 62

Anunciu.

Unu copilu de 13—14 ani, care a absolvatu scól'a normale si sa scie încátu-va si limb'a germána, se primescu cá invetiaceulu in praval'a subscrisului. Invetiaceulu va cercetá si scól'a comerciala. Domnii reflectanti binevoiesca a se adresá la

Gregoriu Mateiu,
comerciantu.

4—2

Redactoru respundietoriu Nicolau Cristea.

Editur'a si tipariulu tipografiei archidieceesane.

Foisiór'a de astadi se va espedá cu nr. de Duminec'a viitoare.